

מסמך אכזרי, איום ומזעזע — הדו"ח על הגיהנום

זהב... היו משחררים בלילה את היהודים ששילמו את כופר נפשם. כדי לעקוף את המשמרות האוקראינים, היו מבריחים את אחיהם בתוך ארונות מתים, יחד עם מתים ממש... הילדים היו מוכנסים לתוך דודים חללים גדולים המכוסים במכסאות ובאמתלה שהולכים להביא מים, היו מבריחים אותם החוצה."

קצב תמותה לא-מעשי

הטרגדיה האיומה לא שכחה גם ליצור מצבים טרגיקומיים כאותו יהודי שהחליט, בעת אחת האקציות, להציל את נפשו על-ידי ישיבה נצחית כמעט בבית-הכסא הציבורי שבתחנת הרכבת, כשהוא נלחם בכל כוח שנכנעו באזרחים הלא-יהודיים הזקוקים למקום מסיבות דחופות, אם כי לא חיוניות כמוהו.

או אותה חליפת מכתבים מזעזעת בין רב המחוז ליועץ המקומי לענייני דת. כתב הרב:

"מר ק. אשר קדם לך במשרה זו עשה הכל כדי לקיים קבורת מתים בהתאם לדיני המסורת, הווה אומר, בשימוש בלוחות עץ אחדים. (לעומת זאת) בראשית תפקידו פרסם כבודו הוראה בכתב להשתמש בלוח אחד בלבד בקבורת המתים, וחרף מאמציה הרבים של משלחת יהודים דתיים שהתייצבה בפני כבודו לא שינה אדוני את החלטתו זו..."

ענה היועץ לענייני דת:

"לצערי הרב, לאור הקצב המשוער של התמותה בעיר... נמצאת תכנית זו (של שימוש בלוחות עץ אחדים) כבלתי-מעשית."

שואה בתוך שואה

בין החורבות עוד צמחה האהבה, ביחוד לקופל שסבר כי "האהבה היא מקור של כוח". וברומן האוטוביוגרפי של השואה עוד הספיק קופל הולצמן, הוזה עם קופל, גיבור הספר ("עצבני, נוח לכעוס, תשוש-כוח אחרי ניתוחי כליות וקיבה") לשזור את שואתו הפרטית, את אהבתו ללא-גמול לנערה היפה ב" עיר, אירמה, בעלת הפנים הנאים, העיניים האפורות-ירוקות, האף הקטן, הגומות הקטנות בלחיים בחייכה והשיניים הקטנות."

אירמה סימלית ל"באין אלוהים", כשם שקופל הולצמן נתקל בחומת האדישות של האנשים שנותרו ללא דמעות, כך נטשה לבסוף אירמה את קופל, אחר שהוא הצילה בימי השואה.

הולצמן בן ה-44 לא היה מעולם סופר. הוא היה בעל בארות נפט מצליח בפולין המזרחית שזכה בימי השואה הגדולה בסרט "א" המציל "א" עבור ארבייטר הגרמני, עובד) כמוביל פסולת ברזל. שעה שהיה רחוק ליצול עגלת הפסולת, החליט לאסוף את החומר לשם הנצחת השואה.

קופל הולצמן

העמידה על חרם

השחרור התישב הולצמן לשנתיים וכתב את התעודה המחרידה. כשראה הספר אור ב-1946, רעשה פולין לקריאת המסמך-הרומן מאת ניצול השואה שכבר ראה את הכל ושכבר חי את הכל.

הולצמן שתאר את זעקות האמהות שילדיהן מובלים לטבח, לא היה מוכן להשאר על האדמה שנשארה את שליחי השטן, הוא עלה ארצה ב-1949 ונדהם. השואה נשכחה במדינת היהודים כמעט כליל. לראשונה חשב כי השואה נשכחה בגלל עוצמתה, שהיתה כל כך איומה בממדיה שאי-אפשר היה לתפשה, כאילו אבדה התחושה האישית לנוכח מיליוני המושמדים. אך במהרה נוכח לדעת כי מדינת היהודים עומדת על הדם, מסכימה אפילו לחרפת השילומים.

הולצמן החליט להפר את קשר השתיקה, להיות המוכיח בשער, לעורר את המצפון הנרדם. במאמצים על-אנושיים הוציא השבוע את ספרו בעברית על-מנת להזכיר לעם ישראל את שארע בגולה רק אתמול. כי אין הולצמן בטוח שבנינו לא ישכחו אותנו כפי שאנו שכחנו את אבותינו.

באין אלוהים—קופל הולצמן—הוצאת גלעד—435 עמודים—6 ל"י

דיוק בשעה חמש החל הפגרום. ועד מהרה התגוללו יהודים מתים וגוססים ערימות עדימות על פני הכבישים. היה זה ביום האחד עשר להתקפה הגרמנית על רוסיה, השלישי ליולי 1941. הגרמנים שברו את הקו, נכנסו לבוריסלב ואפשרו לאוקראינים להגשים את חלום חייהם: "סמארט ז'ידום!" (באוקראינית: מות ליהודים!). רק אחר שמאתיים ועשרים נפש נפלו בטבח הנורא, החליטה המפקדה הגרמנית כי "פעולת התגמול" של האוכלוסיה האוקראינית-פולנית נסתיימה.

וכל אותו זמן ישב אלוהים אטום, חרש וחדל-מעש. זאת היא מסקנתו של קופל הולצמן, מחבר "באין אלוהים" וגיבורו הראשי של "באין אלוהים". לפי עדות הספר ישב האלוהים אטום, חרש וחדל-מעש גם בארבע השנים הבאות כאשר בבוריסלב אקציה * רדפה אקציה ומטרת הגרמנים, האוסטרוטונג (בגרמנית: עקירה מן השורש) של קהילת בוריסלב התגשמה. ביום השחרור נותרו מ-15 אלף יהודי בוריסלב בחיים שלוש-מאות בלבד.

אקדה בפני הילך

יפורה של בוריסלב הוא סיפורה של יהדות אירופה, אם תוכל קהילת בוריסלב בארבע-מאות, תתגלם השואה במלוא אכזריותה, על ששת מיל-יון קרבנותיה. מגיפת טיפוס רדפה את הרעב, רצח רדף את השוד.

הזיק האנושי אבד כליל: "העגלון קופץ מן הדוכן בצעקה גדולה... דרך הפתח הפרוץ של הקרון נשפ" כות ככרות לחם חומות וטריות על הדרך הכבושה, הידיים הרעבות מתרוצצות באויר, חוטפות, תופסות, טורפות, הככרות החמות נקרעות לגזרים, בתאוותנות חוטפים האנשים זה מזה את הבצק המהביל, רעב של זאבים מטלטל את גופותיהם המדולדלים..."

וזאת היתה רק ההתחלה. אחר-כך היו הדברים איומים הרבה יותר. הם התגלמו בפרויליין רוטפילר ה" אדמונית, ראש הפולקסדויטשה (יוצאי גרמניה) ב" בוריסלב, שחגגה את יומה הגדול כשצצה בכל נקודת ריכוז יהודית בעיר "והיהודים שרוכזו, שימשו מטרה ליריות אקדה הבלגי הקצר, בטירוף בהמי כיוונה את לועו אל פני ילדים יהודים עזובים..."

"הראוס! הראוס! יודן!"

באין אלוהים הוא דו"ח על הגיהנום. ספר איום ואכזרי על פרפורי המוות וכליונה של יהדות אירופה. ספר המתאר, ללא רחם, את האקציות ואת המצודים, את אנשי הגסטאפו המוצאים את היהודים האחרונים ממחבואיהם בעליות הגג ובמרתפים בצעקות "הראוס! הראוס, יודן!" ("צאו החוצה! החוצה, יהודים!") וגם את חרפת יהודי אירופה — העלוקות וה" טפילים: מן היהודי האמיד ששלח יהודי עני ליום עבודת כפייה תמורת שלוש פרוסות לחם ועד לאיש האורדונגסדינט (בגרמנית: שירות הסדר, למעשה משטרת הגיטו היהודית) שמסר את אחיו היהודים להשמדה מתוך תקווה (שלא נתקיימה) להציל בכך את נפשו.

הטרגדיה האיומה של יהודים הסוחרים בדמי אחיהם: "בערמה, כשהם מודרכים על-ידי אינסטינקטים שפלים ביותר, תמורת בצע כסף, בעד

* באידיש: מבצע, שהתבטא במצוד על יהודים, ריכוזם ושילוחם לעבודות כפייה ולתאי הגזים.